

SKALNIČKÁŘŮV ROK

Klubový zpravodaj číslo 40 (2-99)

OBSAH

NAŠE AKCE

Přednášky a členské schůze	
Ohlédnutí za výstavou 1999	
Výměna semen 1998-1999	
Výměna semen 1999-2000	
Knihovna	
Zájezd členů klubu 21.-23.5.1999	

PĚSTITELSTVÍ

Rhododendrony a vápník II. (M.Martan)	
Moje zkušenosti s rostlinami z výměny semen (J.Pelantová)	
B.Mathew: Dicentra - hlíznaté srdcovky (M.Doležal)	
Krásné, ale méně snadné penstemony (J.Schindler)	
Jsem více netřesk nebo rozchodník ? (M.Martan)	
Pěstitelské perličky	

INFORMACE Z KLUBU

Členská základna a členské příspěvky	
Drobné zprávy a informace	
Kalendář akcí klubu v 2.pololetí 1999	

zde umístit obrázek č.1

Sedum sempervivoides (kresba Jaroslav Stejskal)

N A Š E A K C E

PŘEDNÁŠKY A ČLENSKÉ SCHŮZE

Scházet se budeme i nadále v sále na Křenové č.67 ve 2.poschodí každý první čtvrtek v měsíci v 16.30 hodin. Výboru klubu se podařilo zajistit novou vývěsní skříňku, kde budou vyvěšeny aktuální informace a dočtete se zde i o případných změnách programu. Skříňka je umístěna na Joštově ulici č.7, je to rohový dům naproti zastávce tramvaje "Česká", kterému se dříve říkalo "U medvídků". Vývěsních skříněk je tu více, takže tu naši budete muset chvíli hledat.

Čtvrtek, 2.září 1999, 16.30

Dr.Vít Hrabě, CSc., Brno

Biokovo

Tato přednáška nám přiblíží přírodní krásy a květeny tohoto chorvatského pohoří.

Čtvrtek, 7.října 1999, 16.30

Zdeněk Řeháček, Hradec Králové

Skalničky amerického jihu

Autor nás prostřednictvím diapozitivů provede tímto vzdáleným, ale dnes již ne nedostupným koutem světa.

Čtvrtek 4.listopadu 1999, 16.30

Jan Bürgel, Praha

Himálaje a Saxifragy

Autor přednášky je známý pěstitel a šlechtitel lomikamenů, jistě mnozí pěstujete jeho zdařilé křížence Saxifraga x poluanglica 'Tvůj přítel', 'Tvůj Úsměv' atd. Naposledy u nás přednášel na podzim roku 1990 o lomikamenech jugoslávské Černé Hory, letos to bude o lomikamenech nejvyššího pohoří světa.

Čtvrtek 2.prosince 1999, 16.30

Ota Vlasák, Praha

Téma přednášky se do uzávěrky tohoto čísla nepodařilo zjistit.
Sobota 22.ledna 2000, 9.00

Výroční členská schůze

Uskuteční se také v sále na Křenové 67, pozvánky nebudeme rozesílat, jedině v případě změny místa nebo termínu konání VČS. Poznamenejte si proto termín do svých kalendářů! Program bude tradiční včetně oblíbené tomboly, promítání diapozitivů z loňské výstavy a oceňování nejúspěšnějších pěstitelů. Navíc bude program obsahovat volbu výboru klubu.

OHLÉDNUTÍ ZA VÝSTAVOU 1999

Máme za sebou další ročník májové výstavy, kterou si prohlédlo 10726 platících návštěvníků. Je to sice o 5000 méně než loni, ale činnost klubu tento propad vůbec neovlivní. Výstavou získané prostředky jsou dostatečné na to, aby klub mohl plnohodnotně pokračovat ve své dosavadní činnosti. Na otázku, proč přišlo letos na výstavu méně lidí není lehké odpovědět. Počasí špatné nebylo, vliv na to může mít snad celoroční přístup do areálu, který si lidé mohou prohlížet bez vstupného nebo letošní absence zahradní techniky firmy Mountfield.

Každý rok se snažíme my i domácí firma Čtyřlístek přijít s něčím novým. Letos to byla lepší organizace vstupu do areálu (další pokladna před vstupem do skleníku), a také jsme zvládli víkendový nápor na burzu skalniček.

Na výstavu jsme připravili tzv.klenotnici. Je to vlastně pult naplněný drobným keramzitem, do kterého se zapouští vzácnější nebo náročnější exponáty. Pult je po stranách opatřen průhledným plexisklem a nahoře stříškou proti dešti. Členové klubu se již nemusí bát vystavovat druhy, kterým vadí voda na list. Přehřívání klenotnice zamezuje stínovka a ponechané větrací otvory po stranách.

Dalším zlepšením je popis exponátů i některých výrazně kvetoucích rostlin natrvalo umístěných v areálu. Klasické jmenovky na kterých byl popis umístěn svisle a zájemce musel naklánět hlavu na stranu, aby se název rostliny dozvěděl, jsme letos nahradili štítky s vodorovným popisem. Umožňují psát větším písmem, takže jsou čitelné i z větší vzdálenosti. Některé jsme doplnili i českým názvem rostliny.

Hodnocení exponátů

Letos jsem napočítal přes 230 exponátů od 28 vystavovatelů. Mnoho rostlin jsme dosázeli do skalky a koryt natrvalo již v předstihu. Dík za darované skalničky patří přítelkyni Vlčkové, Stodůlkové, Dohnalové, příteli Míčkovi, Kalužinskému, Sedláčkovi, Škorpilovi a Hadačovi a Rozehnalovi. Pokud jsem na někoho zapoměl, velice se omlouvám.

Výstavní komise ocenila 5 exponátů, jejichž majitelé za ně dostanou na lednové výroční členské schůzi keramický kachel se znakem klubu:

- * **Arisaema sikokianum** přítele Martínka z Letovic,
- * kolekci rodu **Trillium** přítele Baláže z Dolní Rožínky,
- * **Corydalis flexuosa** přítele Škorpila z Brna,
- * **Androsace sempervivoides** přítelkyně Stodůlkové z Brna,
- * **Gentiana verna angulosa** přítele Martana z Brna.

Arisaema sikokianum je árónovitá rostlina původem z Japonska. Její popis najdete v 36. čísle našeho časopisu, jsou zde vyobrazeny i příbuzné druhy. Já jen připomenu, že po celou dobu výstavy kvetla uvnitř bílým, nahoře zelenkavým toulcem (bílá byla i palice), vně byl toulec hnědě čárkovaný. Rostlina dosahovala 25 cm výšky a byla umístěna v hajní partii pod omorikami.

Kolekce rodu **Trillium** přítele Baláže byla umístěna rovněž do hajní partie, tvořily ji 3 urostlé trsy **Trillium sessile**, **T. ovatum** a **T. cernuum**. Prvně jmenované kvetlo patnácti červenými květy, vzácnější **T. cernuum** mělo květy drobnější, rovněž červené.

Corydalis flexuosa je krásná dymnivka u níž je naděje na postupné větší rozšíření v našich zahradách. Vystavený exponát byl umístěn do klenotnice pro svoji křehkost a atraktivní vzhled dýmkovitých krásně modrých květů umístěných na 7 stvolech. Jedná se asi o nejsnadněji pěstovatelnou modrokvětou dymnivku, která nemá v půdě klasickou hlízkou. V přírodě roste v nadmořských výškách od 1800 do 3000 m ve střední Asii.

Androsace sempervivoides není třeba blíže představovat, téměř na každé výstavě se více či méně urostlý exponát tohoto druhu objeví. Ten letošní se ale přítelkyni Stodůlkové zvlášť povedl. Byla ho plná miska a okolíčky růžových květů vyrůstly z každé listové růžice. Důkaz, že i běžnější rostlina může získat ocenění. Rostlina byla umístěna ve vegetační nádobě vedle klenotnice.

Gentiana verna angulosa - jarní hořec kavkazského původu dodával sytou hořcovou modř naší klenotnici.

Oceněné rostliny máme tak jako loni zachyceny na diapozitivech, takže si je na VČS v lednu můžeme promítnout.

Za pozornost určitě stály i další rostliny. Nejvíce se mi líbily dvě bonsajované jablůňky přítele Hadače: **Malus x gloriosa** a **Malus morentiana**. Zajímavá byla i svítivě růžová pomněnka **Myosotis 'Victoria Rose'**.

Jinou pěknou pomněnku vystavovali Holzbecherovi z Lelekovic - **Myosotis rehsteineri**. Nizoučký vysohohorský druh s modrými květy. Bohužel velmi citlivý na úpal a přeschnutí.

Třetí pomněnku jsem vystavoval já. Získal jsem ji od přítelkyně Pelantové ze Žďáru a byla pro svoji vzácnost (alespoň u nás na jižní Moravě) umístěna do klenotnice. Tvoří růžice našedlých sametově chlupatých jazykovitě protáhlých listů a kvete přisedlými, dosti velkými bílými květy. Pochází z Nového Zélandu, kde roste v nadmořských výškách od 800 do 1300 m. V době vegetace vyžaduje vlhko, v zimě sucho. Množí se snadno kořenicími řízkou, případně i semenem, pokud se nám ho podaří sebrat. Její jméno je **Myosotis decora**.

Když už jsme se dostali do klenotnice, nemohu opomenout 10-15 cm vysokou šalvěj se stříbřitými listy a tmavě morderfialovými květy, která se latinsky jmenuje **Salvia dagestanica**. Její přezimování je ale jistější, podobně jako u novozélandské pomněnky, ve skalničkovém skleníku.

Erodium reichardii 'Plena' je skutečně plnokvětá forma této krásné drobné pumpavy. Opět jistěji přezimuje ve skalničkovém skleníku.

Dianthus alpinus 'Albus', přestože jsem ho přirychloval, rozkvetl až koncem výstavy 9 bílými květy, v záloze zůstalo ještě 6 poupat.

Klenotnice bude vhodná pro vystavování dionýzií, letos zde byla pouze jediná a nejběžnější - **Dionysia involucrata** se sytě růžovými květy.

Žlutou barvu květů dodal do klenotnice pěkný trs narcisu **Narcissus triandrus 'Hawera'** přítele Rozehnal z Brna.

V klenotnici jsme měli letos i jednu raritku, kristátní formu protěže **Leontopodium nivale** zapůjčenou od přítele Hrabě z Brna. Uvidíme, zda udělá semena a zda se i v potomstvu objeví kristátní formy.

Výčet nejzajímavějších rostlin z klenotnice výčet ještě nekončí. Zářivě karmínovými a oranžovými odstíny si získávaly pozornost levísie (**Lewisia cotyledon**) na skalce, které na výstavu dovezli Holzbecherovi.

Slušným exponátem byl i hořec **Gentiana clusii** manželů Vlčkových a **Veronica schmidtiana** našeho předsedy Škorpila.

Zřejmě premiéru měly dva nízké štěničnky druhu **Iberis taurica** od Holzbecherových. Šeptá se, že tento druh není příliš vytrvalý, ale v květu je atraktivní zcela určitě.

Bedýnka s plně rozkvetlými plejonkami přítele Fiedlera z Jihlavy letos sice nezískala ocenění, ale tento exponát byl stejně dobrý jako loni. Do první desítky nejlepších exponátů bych určitě zařadil i mohutný žlutý kandík **Erythronium tuolumnense** od téhož pěstitele.

V hajní partii zaujal obrovský trs **Uvularia grandiflora** přítele Martínka z Letovic a bělokvětá lecha **Lathyrus vernus 'Albus'** přítele Rozehnal z Brna. Malá kolekce 11 tořičů přítele Baláže byla trochu méně na očích, ale aspoň tyto vzácné orchideje přečkaly výstavu bez úhony.

Mojmír Martan

Výměna semen 1998-1999

Stalo se dobrou tradicí, že náš klub jako druhý jediný v naší republice pořádá každým rokem výměnu semen. Počet druhů, který je zájemcům nabízen, kolísá s počtem dárců. Od roku 1986, kdy jsem si seznamy semen začal schovávat, se počet položek pohybuje v rozmezí 655 až 968, počet dárců v rozmezí 31 až 60. Ročník 1998-99, který byl počátkem roku uzavřen, obsahoval 877 položek od 38 dárců. Objednáno bylo 2305 porcí, vyřízeno 1932. Zájem byl samozřejmě vyšší, ale řada druhů a to právě těch nejžádanějších, nebyla k dispozici v dostačujícím množství.

Nejvíce žádané byly všechny druhy sbírané v přírodě, z těch pak byly preferovány zvláště ty efektní, i když mnohdy obtížně pěstovatelné, jako je na příklad **Eritrichium nanum** (22 požadavků), **E.villosum** (18), **Gentiana algida** (18) a druhy z kultury, které mají trvalou popularitu, zajištěnou jejich efektním vzhledem - **Primula vialii** (16), **Erigeron aureus** a **Edraianthus pumilio** (14), **Townsendia hookeri** (13), **Erigeron chrysopsidis** a **Saxifraga grisebachii 'Wisley'** (12), **Dianthus alpinus 'Albus'** a **D.glacialis** (11).

Z celkového počtu 877 položek nebyl projeven vůbec žádný zájem o 177 (t.j.20,2%). Jednalo se hlavně o semena cibulovin, kultivarů

Dianthus deltoides a dále druhů, které nejsou mezi našimi pěstiteli příliš známé (např. **Lagopsis marubiastrum**, **Tellima grandiflora** aj.), nebo to byly druhy vymykající se všeobecným požadavkům skalničkáře - křoviny (**Clematis**, dřevité mochny, **Paulownia**), hajničky, vyšší druhy (např. **Astrantia**, **Platycodon**), dále letničky nebo druhy ze semen či spor obtížně pěstovatelné (Orchidaceae a kaprad'orostry).

Pro budoucí výměny semen z toho vyplývá, že bychom měli při našich cestách pamatovat na své klubové přátele a každý nějaká ta zajímavá semínka posbírat a poskytnout v rozumném množství a kvalitě do výměny. I když 20% druhů nenašlo uplatnění, nepovažuji za moudré z indexu některé druhy nebo dokonce celé jejich skupiny vylučovat, snad s výjimkou těch, o kterých je známo, že produkují pouze neklíčivá semena, nebo při množení semeny nezajišťují potomstvo shodné s rodiči (kříženci, kultivary). Nelze totiž předpovědět, zda právě o ně nebude mít někdo v budoucnu zájem a myslím, že uspokojení požadavku být jediného zájemce, má cenu.

Vít Hrabě, Brno

Výměna semen 1999 - 2000

Semena do výměny posílejte tak jako v minulých letech nejpozději do 31.10.1999 na adresu: **Ing.Miroslav Škorpil, Kamenomlýnská 3, 603 00 Brno.**

Semena můžete odevzdat i osobně na členských schůzích v září, v říjnu, v krajním případě i 4.listopadu. Každá zásilka by měla obsahovat čitelně psaný abecední seznam semen, který musí souhlasit se semeny v sáčcích. Není v silách vše detailně kontrolovat! Seznam semen budeme zasílat automaticky jen dárcům, ostatním jen na požádání.

Knihovna

Knihovna bude přístupná ve čtvrtek 16.9., 21.10., 18.11., 16.12. a po Novém roce 20.1. v 16.00. O nových přírůstcích v klubové knihovně vás budu informovat v příštím čísle. Zatím prozradím jen to, že mezi novými knihami budou i 3 zahraniční.

MM

Zájezd členů klubu 21.-23.5.1999

Letošní zájezd byl velmi náročný především pro organizátory. Vykorespondovat návštěvu u 12.pěstitelů, zajistit levné ubytování a vůbec vymyslet náplň a trasu cestování jsou úkoly na týdny práce. Proto děkujeme ing.Škorpilovi a přít. Utínkové za tři krásné dny.

Začínáme úspěšným startem v 6 hodin ráno po dálnici do Prahy - do Prokopského údolí k panu Haladovi. Jeho království skutečně působí jako divadelní kulisa. Je vybudováno v obrovském skalním lomu. Tento areál je u nás zcela neobvyklý, ale znalec dokáže nemožné. Po tomto předkrmu směřujeme dál na západ.

Před Plzní v obci Cheznovice kousek od silnice nás vítá ing.Otakar Stupka. Zde začala naše úcta k nápaditosti západočeských pěstitelů. Skalka u silnice před stodolou? Byla to však čistá nefalšovaná krása. Po chvíli odborných dotazů pokračujeme do obce Třemice ke jmenovci J.Stupkovi. Zde nás čekal další otřes. V bývalém statkovém dvoře se sadem, zeleninou a drůbeží se rozkládá členitá skalka se dvěma rybníčky a třemi propojenými studánkami. Rostliny

vodní, bažinné, horské i dřeviny v přirozené symbióze s prázdnými stáji a rozčleněnými psy. Tohle že je vesnice s vůní hnojiště?

Dále jsme pro změnu odjeli do města - copak nám nabídne Plzeň?

Průvodce pan Kodídek nás vede do čtyř standardních městských zahrad při rodinných domech. Vynikající uspořádání, nádherné výpěstky, výstavní kultury všeho druhu byly přehlídkou rozmanitých zájmů a profesionálních znalostí. Od prostých skalniček až po dovážené stepní a bažinné rostliny. Zářivé rhododendrony, roubovance jehličnanů, desítky druhů dřevin a stovky kelímků rostlinek u pěstitelů Ladmana, Poláčka, Kroce, Martínka a Panocha. S neobyčejně laskavými, trpělivými a k našemu údivu nezištnými pěstiteli uteklo odpoledne velmi rychle.

Konec prvního dne nám zpestřila šaráda při ubytování. Večeříme totiž v restauraci u lesa, spíme v ubytovně ve Starém Plzenci a snídáme na nádraží.

V sobotu dopoledne je v plánu okolí Plzně. V Liticích u pana Dr.Slabého nás ohromila profesionální péstírna a neprofesionální ceny: co kdo dá. Doufám, že všichni jsme byli slušní a vědomi si ceny za odnášenou rostlinu.

Za Přešticemi v chatové osadě se po příkrém svahu šplhají cestičky výstavní skalkou pana Matíka. Manželé Matíkovi nejsou žádní mladíci a přesto s láskou šlapou schody i stoupání. Únava jim nebrání dokonale znát, pěstovat a množit své miláčky.

Protože ani skalničkář není živ jen z poznávání a práce, odbočujeme k vodnímu hradu Švihov. Byl zavřený, ale útulné nádvoří nám poskytlo osvěžení. Následuje cesta málem až na hranice Bavorska do obce Pláně u Všerub. Cílem je hájenka na samotě, kde žije rodina Seidenglanzova. Různé důvody, především potřeba nežít jalově, vedla celou rodinu k založení skalky málem parkových rozměrů a dále k profesionálnímu množení dnes tak oblíbených rostlin. Překvapující lokalizace při okraji lesa a podél pastvin. Zvláštní atmosféru dokreslují obrovské smrky stínící areál, je to opravdu smysluplná samota.

Debaty o dřině s plevelem a o statečnosti této rodiny skončily před obcí Újezd u Kozinova statku. Po jeho prohlídce se ukázalo, že nesmělá upozornění na podivný tlukot v místě zadního kola autobusu byla opodstatněná. Hrozila havárie. Dobří lidé jsou na Chodsku všude, objevil se opravář a kousek dál v Trhanově i dílna. Na návsi ve stylové chodské hospodě ochotně připravili večeři. Trhanovský zámek, stejně jako Lomikara, vzal čas i úřad. Po třech hodinách nás opravený autobus odvezl do Klatov do hotelu Rozvoj.

Ráno vyrážíme na Sušice do obce Kolinec. V malé obci u běžného řadového domku se zase opakuje, že bez reklamy schopní lidé vybudují skalničkářský ráj. Na stráni s pečlivě rozvrženou skalkou pěstuje přít.Jílková rostliny z celého světa. Mnoho běžných, ale i vzácností pro fajšmekry. Vybíráme i zapisujeme a odnášíme hojnou kořist, která musí přežít transport.

Oddechový je hrad Rabí, projíždíme podél stavení s pěknými barokními štíty. Prohlídka dobře opatrované ruiny hradu s nádhernou vyhlídkou do okolí končí překvapením. Ochočený, ale vznešený kondor sledoval z podmraků naše další putování.

Čerstvá vůně při procházce Borkovickými blaty odhalila, že romantické dobývání rašeliny vykonávají ošklivé stroje.

Poslední zastávka je v obci Dolní Pěna u Jindřichova Hradce. Zase malá vesnice na stráni nad potokem, okolo rozlehlého stavení majitele RNDr.Klímy. Sad, zahrada a pole, ve dvoře obrovská koryta se skalničkami. Z pohledu tradičního skalkaře je tento pěstitel "přírodní úkaz". Pěstuje lewisie na poli v řádcích jako salát, nepřikrývá je a nijak o ně nepečuje. Rostou mohutně a kvetou celou škálou červeně. Také patnáctimetrová pařeniště obsahovala stovky kelímků všemožné krásy, ale již nešokovala.

Nová doba vstupuje také do hájemství drobných pěstitelů a štíhlými nožkami profesionality ušlapává půvab klubových výměn a trhů. Každá navštívená skalka v nás vyvolala emoce, nálady se střídaly podle převažujícího sortimentu. Všude se konaly debaty, odpovídalo na dotazy a obdiv a možná skrytá závist vyprazdňovala naše peněženky. Konec výletu. Cestu do Brna jsme prodírali a doufali, že kelímky s nákupy úhledně poskládané v taškách a krabicích přežily pařák a tlačenicí ve sklepe autobusu. Nyní, když to čteme, již rostou.

Danuše Prokešová

P Ě S T I T E L S T V Í

RODODENDRONY A VÁPŇÍK II.

V minulém čísle jsem uveřejnil krátký článek s touto tematikou. Přítel Richard Poláček z Plzně mi poslal ještě další zajímavé informace, které si nechci nechat jen pro sebe, proto má tento článek druhé pokračování.

Rhododendronů, které si více či méně rozumí s vápníkem je v základní řadě poněkud více a vezmeme-li v úvahu zájem těch, kteří tyto krásné rostliny profesionálně pěstují, neustrnul zájem jen na základních druzích a snaží se křížením spojovat jejich dobré vlastnosti a tak vzniká řada kultivarů, které bez větších problémů určité množství vápníku v substrátu tolerují. Příkladem je již v minulém článku zmiňovaný **Rhododendron x praecox**, který vznikl křížením **Rh.ciliatum** (druh tolerantní k vápníku) a **Rh.dauricum** nebo **Rhododendron x intermedium**, který je přírodním křížencem **Rh.hirsutum**

rostoucím na vápencích a **Rh.ferrugineum** rostoucím na př. v Rakouských Alpách. V porovnání na druhého z uváděných rodičů je **Rh.x intermedium** v našich zahradních podmínkách dobře kvetoucí zahradní rostlinou.

I v prvním případě u **Rh.x praecox** získala nová rostlina po **Rh.ciliatum** toleranci k vápníku a po **Rh.dauricum** časnost kvetení, což nám pěstitelům přináší řadu starostí s ochranou před jejich zničením ranními mrazy. V roce 1996 nám **Rh.dauricum** zakvetl v posledním týdnu měsíce ledna.

Dalšími druhy, které řadíme mezi tolerantní patří na př. **Rhododendron fargesii**, **Rh.insigne**, **Rh.fortunei**, **Rh.williamsianum**, **Rh.lutescens**, **Rh.rubiginosum**, v menších vřesovištích pěstovaný **Rh.hippophaeoides**, **Rh.decorum** s velkými a nádherně vonnými květy, **Rh.wardii**, který je půvabný svým květem, oranžovo-červené poupě postupně mění barvu až po sírově žlutou při jeho rozevření. Má sice i svou "špatnou" stránku, poněkud řídký habitus a malou odolnost poupěte vůči pozdním mrazům. Vyplatí se dobrá ochrana, ten květ za to stojí.

Jsou ještě další druhy a jak již bylo uvedeno výše, je řada kultivarů u kterých však prodejci uvádí jen kultivarové jméno bez udání rodičů. Je to svým způsobem ke škodě věci, protože kultivary jsou nejen tolerantní, ale dá se říci ke svému růstu vyžadují, jinými slovy, cítí se lépe v méně kyselém substrátu. Ale k tomu nás přivede postupné sledování prosperity našich rostlin.

MM

Moje zkušenosti s rostlinami z výměny semen

Účastním se výměny semen brněnského klubu skalničkářů od r.1992. Od té doby jsem si vypěstovala pro sebe i pro své přátele řadu velice pěkných a žádaných alpinů.

Každoročně se však stává, že některá semena neodpovídají svým výsledkem názvu, který nesly. Neviním z toho ani dárce, ani organizátory výměny semen. Spíše si myslím, že "zakopaný pes" je v tom, že se koupí rostlina s chybným názvem a její majitel v dobré víře šíří vadný název dál. U semen sbíraných v přírodě už nelze jednoznačně určit druh, pokud už na stanovišti žádná rostlina nekvete.

Chtěla bych svým příspěvkem navázat na články přítele Niederle z Brna "Opravte si" ve Skalničkářově roku č.36 a 38.

Z výměny semen z r.1992 pod položkou č.175 jsem si objednala **Campanula orphanidea**. Ze semen vyrostla **Campanula formanekiana** v bílé formě. Z výměny v r.1993 položka č.80 **Antirrhinum villosum** vyrostla **Asarina procumbens**. Z položky č.310 **Erysimum helveticum** a č.312 **Erysimum pumilum** vyrostla zcela shodná vysoká jednoletá erysima sp. (jsem amarér, nemám možnost hledat v herbářích botanické zahrady v Kew).

Z výměny v r.1994 položka č.333 **Erigeron elegantulus** vyrostl nizoučký erigeron s listem děleným do úzkých úkrojků a droboučkým bílým květem - rovněž se mi nepodařilo druh určit. Položka č.584 **Paraquilegia grandiflora** byla ve skutečnosti **Semiaquilegia ecalcarata**. Položka č.351 **Erysimum amoenum** je velice pěkné erysimum se světle žlutými velkými květy - **Erysimum amoenum** má mít květy červené.

Č.460 **Chaenorhinum glareosum** přineslo hojně rostlin **Erinus alpinus** a 5 rostlin **Primula japonica**. Z č.656 **Primula daonensis** vyrostly překrásné nizoučké primulky s velkými tmavorůžovými květy s bílým očkem připomínající **Primula allionii** - také tak choulostivé a postupně mizející.

Z výměny v roce 1995 z položky č.366 **Gentiana depressa** vyrostly hořce ze sekce *Cruciata*. Č.426 **Hebe 'Carl Tescher'** je **Veronica fruticans**. Položka č.788 **Viola pyrenaica** přinesla drobnější jednoleté violky, které se mi nepodařilo určit. Z r.1996 položka č.422 **Gentiana nipponica** není žádná *nipponica*, ale hořec připomínající křížence **Gentiana septemfida**. Č.569 **Linum roseum** je bezpochyby **Linaria purpurea 'Canon J.Went'**. Č.667 **Potentilla pulvinaris** je sice mochna, pokud nekvete, velice vzhledná, s krásnými stříbrnými lístečky, ale květ je na 15-20 cm dlouhých lodyhách, maličký, žlutý, ve shluku 5-7 květů - nic moc.

A poslední sledovaná výměna z r.1997 přinesla položky č.707 **Polygala calcarea** rostlinky, které svým habitem připomínají mateřídoušku, ale nevydávají žádné aroma, čekám, že mi letos vykvetou a snad se dají určit. Č.432 **Gentiana angustifolia 'Alba'** neodpovídá názvu. List je široce okrouhlý a **G.angustifolia** má list úzký.

Z letní výměny 1996 z **Androsace brevicaulis** vyrostlo **Androsace lactiflora** a **Aquilegia jonesii** rovněž není pravá. Zatím sice nekvetla, ale list jasně ukazuje na jiný druh.

Ještě můj poznatek k violce, kterou šíříme pod názvem **Viola comolia**. Viola silně připomíná vzhledem i popisem **Viola pyrenaica** vyobrazenou v polském kapesním vydání *Rašliny alpejskie* na listu 16-18. Je zde také vyobrazena **Viola comolia** na listu 146-147 s tvarem květů "maceškovitým", kdežto rostlina námi pěstovaná má tvar květů "fialkový". Polská publikace je upraveným překladem německého autora Wolfganga Lipperta, jehož originál vlastní klubová knihovna. Zde však pod názvem **Viola pyrenaica** je vyobrazena rostlina zcela odlišná s tvarem květů "maceškovým" a barvou sytě modrou. Tak se zdá, že ani odborným publikacím není možné vždy stoprocentně věřit.

I když ve výměně semen jsou občas zmatky a semínka nevzcházejí vždy ochotně, ba dokonce nevzejdou vůbec, je výměna semen velice záslužná akce a obdivuji její organizátory. Jen aby bylo každoročně více dárců a sortiment nabízených semínek se pestřil názvy, nad kterými nám skalničkářské srdce poskočí radostí.

A chyby, ty se dají vždycky opravit !

Jindra Pelantová, Žďár nad Sázavou

Pozn.red. **Erysimum amoenum** je druh, který se snadno kříží. Vysejeme-li semena z této červenokvěté rostliny, vyrostou nám rostliny s různými odstíny žluté, jen část bude červená. Nutno zde dělat selekci. MM

B.MATHEW: D I C E N T R A - HLÍZNATÉ SRDCOVKY

Krásné rostliny příbuzné *dymnivkám* (*Corydalis*) a patřící do stejné odnože rodiny máků (*Fumariaceae*). Květy mají dva plátky s ostruhou, ne jeden jako je tomu u *Corydalis*. Jejich květ bývá pro svůj tvar někdy

popisován jako "holandské kalhoty". Kromě dobře známých a vysokých druhů **D.formosa** a **D.spectabilis**, existuje několik drobných druhů velkého půvabu, ačkoliv ne všechny se pěstují tak snadno, jako uvedené dva druhy. Korunka květu se skládá ze čtyř okvětních plátků, dvou velkých vnějších, rozšiřujících se nebo ohnutých zpět a dvou menších vnitřních, které jsou drženy spolu s tyčinkami a čnělkou. Množí se semeny, ale u hlíznatých druhů je obvyklejší vegetativní množení. **D.peregrina** se však množí pouze semenem, které musí být absolutně čerstvé.

D. c a n a d e n s i s

Velmi krásný a otužilý druh se zakulacenými hlízkami, podobnými hlízkám *Corydalis*. Rostlina je 10-30 cm vysoká, tvoří obvykle jeden bazální šedavý list, s velmi jemně řezanými dílky. Květenství obvykle těsně převyšuje list a má vzhled hustého, čtyř až desetikvětého hroznu. Jednotlivé květy jsou bílé, kolem 2 cm dlouhé. Ostruhy značně nafouklé a zakulacené, laloky poněkud rozšiřující se před svým ohnutím zpět mívají často purpurový nádech. Divoce roste ve východní Kanadě a na východě USA, jižně k Missouri ve stinných lesích a mlází až do 1 500 m n.m. Kvete v dubnu až květnu.

D. c u c u l l a r i a

Je velmi podobná *D.canadensis* v růstu a habitu, ale tvar květů, které jsou také 2 cm dlouhé a bílé, je výrazně odlišný. Ostruhy jsou mnohem delší a užší a navzájem držené pod úhlem asi 90°, což dává květu velmi trojhranný vzhled. Je to velmi půvabná, atraktivní a přitom otužilá rostlina, vhodná k pěstování v květináčích v alpínkovém skleníku. Divoce roste v lesích a na mýtinách až do 1 500 m n.m., většinou na východě Severní Ameriky, ale areál jejího výskytu dosahuje až k Oregonu. Kvete v dubnu až květnu.

D. p a u c i f l o r a

Uchvacující miniaturní druh, ale zřejmě poněkud těžko pěstovatelný. Hlíza je štíhlá a prodloužená a tvoří drobné a kulaté pahlízky. Je 7-10 cm vysoká, s jedním bohatě laločnatým, šedavým bazálním listem. Květy 2-2,5 cm dlouhé, světle růžově purpurové s temnějšími špičkami na ohnutých lalocích jsou uspořádány do jedno až tříkvětého květenství. Ostruhy má široké a zakulacené. Divoce roste v Kalifornii, na šterkovitých místech v lehkém stínu až do 2 000 m n.m. Nejvíce úspěchů jsem měl při pěstování v míse s listovkou a hoblovačkami, zapuštěné na chladném polostinném místě. Kvete v květnu až srpnu.

D. p e r i g r i n a (syn. *D.pusilla*)

Skutečný drahokam rodu, ale poněkud obtížně pěstovatelná. Lépe je umístit ji v alpínkovém skleníku. Kořen je krátký vzpřímený rhizom. Rostlina je chomáčovitá, obvykle až do 10 cm vysoká s několika silně dělenými šedomodrými listy. Květenstvím je málokvětý hrozen. Zavřené květy mají tvar podobný hlavě. Jsou kolem 2 cm dlouhé, růžové, s velmi dlouhými, zpět otočenými laloky (přes polovinu délky celého květu). Ostruhy jsou nafouklé a při bázi zakulacené. Divoce roste na SV.Sibíři vč. ostrovů a v Japonsku na písčitéch a šterkovitých svazích až do 2 000 m n.m. Kvete v červnu až červenci. Někteří zkušení pěstitelé ji chovají v téměř čistém šterku, písku nebo pemzovém prachu, téměř denně ji zalévají a pravidelně hnojí tekutým hnojivem. Byla křížena

s kalifornskou **D.nevadensis**, která je poněkud podobná obecně pěstované květinové **D.formosa**. Výsledkem je **D."Tsuneshiga Rokujo"**, atraktivní rostlina, větší a řídkší než **D.peregrina**, s růžovými květy tvaru lyry, 2 cm dlouhými.

D. u n i f l o r a

Jiná nesnadná, ale zajímavá malá rostlina, viděná vzácněji v kultuře. Vysoká až do 5-7 cm, s jedním laločnatým bazálním listem kolem 2 cm v průměru. Květy lila, růžové nebo bílé, jednotlivé, kolem 1,5 cm dlouhé s laloky ohnutými nazpět téměř od báze korunky a s velmi krátkými ostruhami. Divoce roste na západě Ameriky od Britské Kolumbie jižně do Kalifornie na šterkovitých půdách až do 2 500 m n.m. Kvetě v dubnu až červnu.

připravil Dr.Miroslav Doležal

KRÁSNÉ, ALE MÉNĚ SNADNÉ PENSTEMONY

Někteří čtenáři se budou asi ptát, proč se objevuje znovu příspěvek o penstemonech, když v roce 1994 Dr.Pavel Slabý zveřejnil v pražských Skalničkách zatím největší počet informací o nich v rozsáhlém příspěvku na pokračování. K napsání článku mne přivedly důvody z vlastní zkušenosti.Pěstuji asi 15 druhů penstemonů na skalce, některé stále nechtějí kvést, některé nemají žádné jmenovky, jiné mají pochybné názvy, takže snad jen 5 druhů má své pravé pojmenování. Podobné problémy mají i jiní skalničkáři, chtěl bych však věřit, že tomu tak není u skutečných pěstitelů. Zlé je na tom to, že skalničkáři si vyměňují výpěstky bez jmen, nebo se zřejmě chybným označením, ale ještě horší je to, že posílají semena do výměn. Vlastní zmatek v označování přenášejí do cizích skalek.

Toto není problém jen u nás. Postěžoval jsem si americkým přátelům, avšak nepotěšili mne. I oni nemají vždy jasno, co pěstují. Nemám se prý s tím trápit. Není divu, když rod *Penstemon* obsahuje na 280 botanicky určených druhů a skoro tisíc taxonů, jak napsal Geoffrey B.Charlesworth. Nejrozsáhlejší americký rod zůstává hádankou pro zahrádkáře a není úplně vyřešen ani botaniky. Vůbec nebylo snadné roztrdit stovky tak podobných si penstemonů do skupin s alespoň částečně stejnými znaky. Roztrdění rodu do 5 podrodů, a těchto do sekcí a podsekcí, v nichž teprve jsou druhy, připadá skalničkáři překonstruované. A to už nemluvím o subspecies a kultivarech. Když však sbírám prameny a studuji je, musím přiznat, že systém roztrdění, ač někdy napadnutelný, je prospěšný a užitečný i pro nebotanika. Řád má být ve všem, tuto zásadu by si měli vzít za svou všichni skalničkáři a "pěstitelé".

Nemíním podrobněji popisovat desítky a desítky druhů podle botanických klíčů. Zaměřím se na ty druhy, které jsou zde pěstovány pod různými názvy, nebo o kterých se častěji píše v literatuře jako o slibných. Víím, že někteří význační naši skalničkáři mají vzácné druhy v alpínových sklenících, mne však více zajímají druhy na skalkách. Při výběru druhů k popsání jsem vyšel ze dvou hledisek. Nejdříve jsem si zjistil, které druhy penstemonů se nabízejí ve výměně semen NARGS, a zadruhé jsem vyloučil druhy vyšší než 24 palců, t.j. 60 cm. Jistě, členění na vysoké, střední a nízké rostliny může být diskutabilní,

nepřesné. Dobrá zemina může stvořit z nízké rostliny i hodně vysokou.

Nicméně stanovil jsem si meze 12" pro nízké a 24" pro střední.

Omlouvám se pěstitelům, kteří si oblíbili i vyšší penstemony.

Účelem příspěvku je podrobnější popis některých zajímavých penstemonů, česky dračíků. Podle čeho je máme rozlišovat? Barva květů není rozhodující význak, pomineme-li málo druhů bělavých nebo nažloutlých. Není to ani tvar listů. Spolehlivě jsou odlišeny jednotlivé druhy velikostí a tvarem květů, tvarem prašníků, resp. pylových zralých váčků, a částečně i tvarem květenství. Musím zajít trochu do botaniky.

Květy penstemonů jsou trubkovité, dvoupyské. Horní pysk má dva, dolní tři cípy. Cípy vystupují z hrdla a jsou jen málokdy stejné tvarem, nebo zhruba v jedné rovině. Právě vyčnělé, zpět zahnuté cípy a p. pomohou při identifikaci. Koruna se skládá z užší trubky a širšího nafouklého hrdla. Při bočním pohledu na korunu vidíme u některých druhů vyčnívající tyčinky a staminodium, pýřitost trubky. Čelní pohled nám prozradí velikost, otevření hrdla, pýřitost cípů, linky na cípech.

Tvar zralých pylových váčků se stal hlavním rozlišovacím znakem pro členění rodu. Váčky se otvírají několika způsoby. Nejčastěji tak, že štěrbina, po puknutí povrchu, se zvětší do tvaru člunku, typ A na skizze. Nebo se podélná trhlinka úplně rozevře do plochy, typ B. V méně případech pukají váčky od vnějších konců, typ C, nebo na vnitřních, na spojidle, typ D. U sekce *Dasanthera* jsou prašníky obalené vlnou či vatou. Jinak bývají lysé, kromě několika druhů v sekci *Habroanthus*. Okraje trhlín mohou být zubaté, tvar váčků různý, rozvňž tak jejich poloha k nitce tyčinky. Všechny nuance možno vidět jen pomocí dobré lupy. Udělal jsem si rozbor 266 druhů podle typu prašníků a zjistil jsem 138 druhů typu A, 81 B, 11 C (hlavně sekce *Elmigera*), 27D (*Saccanthera*), 9 E (*Dasanthera*).

Typy pylových váčků

A částečně rozevřené, *Penstemon* 78%, *Ericopsis* 76%, *zde bude*
člunky *Aurator*, *Habroanthus* 78%, *pod sebou*
Anularius 77%, *Fasciculus* 50% 5 malých
obrázků

B plošně rozevřené *Penstemon*, *Ericopsis*, (2a-e)

Aurator 57%, *Habroanthus*,
Peltanthera 84%, *Fasciculus*

C rozevřené od vněj- *Elmigera*
ších konců, tvar S

D rozevřené od *Saccanthera*
vnitřních konců

E zakryté vlnatými *Dasanthera*
chloupky

Poznámka: další sekce s malým počtem druhů nejsou uváděny.

Staminodium, patyčinka, je chloubou penstemonů. Je chlupaté až lysé, s různě dlouhými chloupky na různé délce. Špička bývá i nazpět zahnutá, rozšířená do T ap., nejhustěji chlupatá. Zpravidla je žluté.

Květenství, t.j. systém větvení květů, je teoreticky jen trojí, v praxi se však určuje obtížně. Nejčastěji je to vstříčná lata (u pravé lavy je větvení střídavé), rostoucí více do délky. Květy vyrůstají na stopečkách (pedicellus), ty na stopkách (pedunculus). Příkladem může být **Penstemon hirsutus v. pygmaeus**. Méně častý je párový hrozen s květy na vstříčných stopečkách. Variantou je párový klas s přisedlými květy. Nejsnadněji se určí přeslenitý hrozen.

Příklad: **Penstemon confertus** nebo **P.eriantherus**. Hrozny a klasy bývají často jednostranné.

Aby tento příspěvek splnil svůj účel, měly by být jednotlivé druhy popsány podrobně. Avšak i při selekci druhů by tento způsob popisu byl příliš rozsáhlý. Popisy by se často opakovaly při podobných si druzích. Zvolil jsem proto způsob podle botanických klíčů, který je ovšem pro čtenáře náročnější, neboť jej nutí vracet se k předcházejícímu společnému popisu. V členění rodu Penstemon je na prvním místě podrod Penstemon, u konce je podrod Dasanthera. Chtěl bych upoutat pozornost čtenářů na málo známé a pěstované, avšak možná nejkrásnější penstemony z prvního podrodu. Většina z nich je pěstitelsky náročná, ale právě to by mělo být lákadlem a stimulem pro ty, kteří si myslí, že dovedou něco více. Nicméně uvedu přirovnání k představě o diametrálně různých nárocích na klimatické podmínky. Opomenou, že některé druhy penstemonů rostou v Kanadě a na Aljašce, jiné v Mexiku. 2000 km široké pásmo od severu na jih USA lze srovnat zeměpisně s pásmem mezi Prahou a Tripoli nebo mezi Varšavou a Krétou. Nepochybuji, že i méně zkušený skalničkář si dovede vyvodit závěry.

Sekce AURATOR

Setkáváme se i s názvy Auritor nebo Cristati. Obsahuje na 30 druhů, asi čtvrtina z nich se pěstuje, jak to vyplývá z odborné literatury a ze seznamů semen na výměnu. Zhruba polovina pochází ze států Utah a Nevada. Mimochodem, Utah je místo, kde se penstemony doslova rodí, jak trefně charakterizovala Gwen Kelaidis. Čtvrtina z jižnějších států Arizona, Nové Mexiko a Texas, zbytek ze severních oblastí Kalifornie až do Britské Columbie. Druhy odtud by u nás neměly činit potíže. Podle výšky bych zařadil 22 druhů do nízkých (N), 4 do středních (S). Tato písmena budou hned za názvy. Lodyhy rostlin přímé, jen u 3 druhů rozložené. 2 z nich budou popsány. Listy vstříčné celokrajné, v málo případech mírně pilovité, dolní obvykle obkopynaté, řapíkaté, horní listy a listeny pod květenstvím kopinaté, přisedlé. Rovněž u listů použiji zkratky. Do 5 cm délky nazývám krátké (K), středně dlouhé (S) jsou 5-10 cm dlouhé, (D) nad 10 cm. Poměr šířky a délky listů vyjadřuje štíhlost. Je to užitečná charakteristika, převzatá z amerických pramenů. Např. 1:5 značí, že délka listu je 5x větší než šířka. Květenství je zpravidla pýřité (koruna, stopečky). Velikost květů udává součin, jehož první člen je průměr v mm při pohledu zepředu, druhý člen je délka koruny při bočním pohledu. Semena 2 mm i větší.

Bílých penstemonů je málo. **P.albidus** (N) je rostlina s jednou nebo několika lodyhami. Listy (S), dolní 1:6, horní ještě užší, listeny 1:4, všechny popelavě pýřité. Květy v přeslenech, lepkavě pýřité, navečer vonné, 14x14, cípy s jemnými linkami. Staminodium chlupaté téměř po celé délce. Roste na obrovském území od Montany do N.Mexica, v podstatě je to prérijní rostlina. **P.cobaea** (S-V) má květy bílé, listy světle zelené. Jeho **ssp.purpureus** má květy fialové, listy tmavozelené. Nečetné dolní zubaté listy (D) 1:4, horní kratší, listeny až 1:2, všechny lysé. Koruna velká 25x35, náhle rozšířená z trubky, dolní cípy zahnuté, linky na obou pycích. Od Texaského zálivu na sever do Kansasu. Rostlina zcela odlišná od jiných v sekci, semena byla ve výměně. Jméno má podle španělského přírodovědce v 17.století.

Všechny dále uvedené druhy jsou modronachové až červenofialové. V prvé skupině jsou druhy, jež mají dolní a horní listy odlišné délkou i tvarem, listy na krátkých internodiích. Koruny velké, náhle rozšířené z dlouhé trubky, staminodium vyčnívá. **P.grahami** (N) je nádherný druh rostoucí na olejonosných břidlicích v Utahu. Listy (K) lysé, dolní obkopynaté, asi 1:2, silně žilkované, horní kopinaté 1:4. Květy po 4 v několika přeslenech, velké 15x30, levandulově růžové. Zlaté staminodium chlupaté po celé délce i obvodu. **P.jamesii** (N) má listy delší než předešlý druh, dolní (S) 1:10, pilovité, horní celokrajné, listeny do 2 cm. Koruna 13x25, levandulově modrá až růžovolevandulová, linky na obou pycích. Nové Mexico a Texas. Těžký oříšek pro pěstování.

Do této skupiny patří dva známější druhy, u nichž staminodium nevyčnívá, resp. jen nepatrně. Koruna náhle rozšířená z krátké trubky. **P.eriantherus** (S) patří mezi často pěstované. Téměř soliterní lodyhy šedě pýřité. Listy (S) asi 1:8, u vrcholu čepele pilovité. Přesleny květů na delších internodiích. Koruna 18x25, levandulově nachová, pýřitá, spodní pysk s vousem, linky na obou pycích. Spojidlo prašníků široké. Staminodium mírně vyčnělé, hustě vousaté téměř po celé délce. Severní úbočí a stráně v sz US. Jsou popsány i dvě variety s úzkým spojidlem: **whitedii** a **argiflorus**. **P.gormanii** (N) se pozná podle kratších internodií, listy (S) dolní 1:6, horní asi 1:4, lysé, listeny do 2 cm. Květy 8x11, fialové do nachova, uvnitř světlejší. Staminodium s kartáčkem chloupků na špičce. Roste na suchých svazích v Britské Columbii až do Aljašky.

V této skupině jsou druhy, u nichž jsou dolní a horní listy téměř stejné, trávovité. **P.auriberbis** (N) je trs lysých lodyh s čárkovitými listy (S) asi 1:12. Koruna levandulově až nachově modrá, 11x15, cípy rozložené, se slabými linkami. Staminodium mírně vyčnívá. Květy v málokvětém hroznu. Suché, písčité svahy v Arkansasu a N.Mexicu. Je to vzácný druh. **P.dolius** (N) je rozložená rostlina, šedě pýřitá. Listy (K) obkopynaté, 1:4. Koruna modronachová, 7x11, uvnitř bělavá. Květy jsou téměř skryté v listenech. Utah, Nevada. **P.pumilus** (N) je rovněž rozložený trs s krátkými, šedě pýřitými listy. Květy 10x15, modronachové v malých přeslenech. Roste v nízkých polohách na suchých místech. Idaho.

poznámka pro tiskárnu: přibližně sem umístit na celou stránku obrázek č.3

Sekce ANULARIUS

V této sekci je botanicky popsáno 17 druhů, z toho 7 nízkých. Lákavé konstatování pro skalničkáře, kdyby ... kdyby 9 druhů nepocházelo z horkých prérií a hor jižanských států. Jsou pěkné, nebesky modré, proto mají i synonymum *Coerulei*, a ze 7 dále uvedených je 6 nabízeno ve výměně.

Koruny jsou malé až střední. Pylové váčky se otvírají od konců přes spojidlo, zůstávají člunkovité a oddělují se od sebe. *Staminodium* vousaté, se zahnutou špičkou. Semena velká 2-4 mm.

Jednostranné květenství je pouze u **P.secundiflorus** (S). Řídká květenství na dlouhých internodiích. Květy 13x20, tmavě modré s fialovými odstíny, kališní ušty špičaté. Listy lysé, šedavé, pevné, středně dlouhé, variabilní ve štíhlosti. Výskyt na východ od Rockies.

U dalších je květenství rozložené kolem lodyhy. Bazální listy typické, jinak listy široké. Pevné lodyhy s dlouhými internodii má **P.pachyphyllus** (N). Listy lysé, bledě zelené, tlustší, (S), horní kratší. Květy až v 10 přeslenech jsou modré s odstíny do růžova až nachova. Dolní cípy chlupaté, vyčnělé dopředu, stejně tak chundelaté *staminodium*. Koruna 12x15. Roste na pelyňkových svazích v Utahu a Arizoně. Varieta **congestus** má menší květy, intenzivně modrofialové, listy tlusté, šedozelené. **P.lentus** je vcelku podobný předešlému.

Koruna s větším podílem červené, 10x14, ušty špičaté, semena velká. Colorado, Utah, Arizona. V Utahu se vyskytuje i bílá forma. *Lentus* značí lepkavý. **P.nitidus** (N) roste na travnatých svazích v severních státech Idaho, Montana a Sev.Dakota. Koruna 8x10, jasně modrá, s linkami na obou pyscích, dolní pysk bývá světlejší. Listy šedavé, lysé, dolní (S) 1:4, horní 1:3, listeny do 2 cm, vejčité. *Nitidus* značí lesklý. Středně široké listy mají dva druhy, lišící se především délkou listenů. **P.arenicola** (N) má hustě olistěné lodyhy s krátkými internodii. Květenství je jakýsi otevřený klas. Koruna 10x10, nebesky modrá. Dolní listy nečetné, jakoby voskované, (S) 1:5, horní kratší, modrošedé. Listeny do 2 cm. SZ státy US a západní kanadské provincie, horské pláně do 2200 m. Podle názvu by se měl dařit na písčitých půdách. **P.angustifolius** (N) má listeny dlouhé až 5 cm, zúžené do špičky. Listy nápadně šedavé, lehce pýřité, středně dlouhé. Husté květní přesleny jsou téměř zakryté listeny. Koruna modrá s nádechy do růžové i bílé, 8x10, kališní ušty špičaté. Výskyt na obrovském území od kanadských hranic až do Kansasu a severní Arizony. Není divu, že takové široké rozložení je provázáno výskytem několika poddruhů.

Korunu opravdu velkou má **P.grandiflorus** (S-V), totiž 17x32, v různých odstínech od červenonachové po růžovou, bělavou, levandulovou. Dolní cípy linkované, *staminodium* chlupaté jen na špičce. Kalich 7 mm dlouhý i více, ušty úzké. Lodyha s oddálenými internodii vypadá holá. Listy masité, lysé nebo jen nepatrně chlupaté, špinavě zelené, dolní (D) 1:4, horní (S), listeny až 3,5 cm, velmi široké. Rostlina Středozápadu, od Sev.Dakoty na jih do Oklahomy. Podle dat roste dobře, ale kvete krátce. Také prý není dlouhověký.

Několikrát jsem četl synonymní pojmenování **P.bradburii**.

poznámka pro tiskárnu: přibližně sem umístit obrázek č.4

Sekce HABROANTHUS

Synonymum *Glabri* značí lysé rostliny. Botanicky popsáno na 40 druhů. Podle výšky je 9 druhů nízkých, z nichž některé jsou pravé alpínky, 29 středních. 21 druhů pochází z Utahu a okolních států, 7 z horké Arizony a Nového Mexica. Podle nabídky semen je v kultuře minimálně tucet druhů. Popíší 2 druhy nízké a 11 středně vysokých. Semena většinou 2-3 mm.

V první skupině jsou rostliny s pylovými váčky s dlouhými zvlněnými chlupy. Koruna lysá, listy vesměs úzké. **P.carryi** (N) tvoří koberec nízkých pevných lodyh, celá rostlina lysá. Listy (S) asi 1:10, tmavozelené. Koruna 8x11, modrá až tmavomodrá, květenství jednostranné. Pylové váčky se otvírají od konců a tvoří člunky. Roste na štěrkovitých, alkalických půdách ve Wyomingu. **P. strictus** (S) je vyšší než předcházející a v podstatě se liší jen tupými ušty, kdeždo předešlý má ušty s delší špičkou. Vzpřímených lodyh je méně, o koberci by se nedalo mluvit. Květenství jednostranné, květy tmavofialové, 11x20, odstíny modré až růžové. Dolní listy (D) asi 1:10, horní kratší a širší. Vápnomilný. Wyoming, Utah, Colorado i jižněji.

Ve druhé skupině jsou druhy s pylovými váčky chlupatými, chlupy jsou krátké a tvrdé. **P.cyaneus** (S) vyrůstá do silných lodyh, rostlina lysá. Dolní listy (D) 1:7, tlusté, silné, horní (S) 1:5. Květenství jednostranné, koruna 12x20, jasně modrá. Váčky se otevírají jen částečně od vnějších konců a tvoří lžičky, v literatuře to nazývají S váčky, se zubatým okrajem. Doma je v severních státech Montana, Idaho i Wyoming, ve vysokých suchých polohách. Další druhy již nemají S váčky. Koruny pýřité, listy široké. **P.mensarum** (S) se identifikuje podle světle zelených listů (S), asi 1:6. Květy sytě modré, jednostranné, 10x22, staminodium s řídkým vousem do poloviny délky. Kališní ušty delší, ne špičaté. Colorado. **P.uintahensis** (N) nese tmavozelené listy na slabších, přímých lodyhách. Dolní (S) 1:10, horní (K) asi 1:5. Koruna modronachová, 9x15, staminodium s hustým delším vousem, ušty špičaté. V literatuře jsem našel rozpory, pokud jde o výšku a květenství, podle fotografie je to pěkný nízký penstemon.

Následující tři druhy mají lysé koruny. **P.cyananthus** (S) má květy v přeslenech. Listy (S), dolní 1:4, horní širší. Přesleny na dlouhých internodiích, až 6-květé. Koruna krásně modrofialová, 8x12, staminodium celé chlupaté, ušty špičaté. Roste na skalnatých půdách, v pelyňku, do 2700 m, Montana, Utah. Existuje několik poddruhů. **Ssp. compactus** je pouze 10-25 cm vysoký a některými botaniky je považován za samostatný druh. V růžicovém trsu jsou širší, vejčité listy, v přírodě často stočené jako kornouty podél středního žebra. Květy čistě hořcově modré ve 2 až 3 nahuštěných přeslenech, odtud ta kompaktnost. **Ssp.longiflorus** má delší korunu a téměř jednostranné květenství, listy (S) 1:7. **P.alpinus** (S) a podobný **P.glaber** se vyznačují chudším jednostranným květenstvím. U prvního bývá variabilita tvarů a velikostí listů. Dolní mohou být široké od 1:8 až do 1:4, horní bývají širší. Koruna tmavě modrá, někdy však i bledší, 14x23, dolní cípy s linkami, ušty dlouze špičaté. Obývá štěrkovité svahy do 3400m ve Wyomingu a Coloradu. **Ssp.brandegei** (S) je celkově nižší a v listech širší. Výskyt víc na jihu, Colorado, Nové Mexico.

P.glaber (S) je hezká rostlina s ještě většími květy. Listy opět proměnlivé v šířce, dolní (S), horní (D), tmavě zelené. Koruna bledě až tmavě modrá, uvnitř a trubka bělavé, 15x25, ušty okrouhlé s malými zoubky. Roste kolem horských potoků. Dakota, Nebraska, Wyoming, východně od Rockies. V kultuře by neměly být oba druhy problematické.

Třetí skupina penstemonů má pylové váčky lysé. **P.leiophyllus** má několik poddruhů. V kultuře nejznámější je **ssp.francisci pennellii** (N). Váčky tvaru S, květenství krátké, pýřité, koruna světle modrá do fialova, uvnitř bledší. Dolní listy (D) 1:6, horní (S) asi 1:10, někdy stočené. Druh z Nevady. Samotný **ssp.leiophyllus** nemá váčky tvaru S s je to rostlina z Utahu. **P.speciosus** (S) má váčky S, korunu lysou, velkou 20x26, jasně modrou, nádhernou. Přesleny někdy na jednu stranu. Listy (D) 1:7, slabě pilovité, masité, lysé. Roste na otevřených suchých úpatích v severozápadních státech US.

Některé druhy z této třetí skupiny nemají váčky S. Koruny lysé, listy široké nebo úzké. K širokolistým patří **P.payettensis** (S). Pevné lodyhy. Na krátkých internodiích krátké laty modronachových květů, 10 x 14. Ušty delší, špičaté. Listy pevné, tlusté, dolní (D) do 1:6, horní (S) do 1:3. Roste v nižších polohách ve šterku, písku, v Oregonu, Idahu, tedy v drsnějších klimatických podmínkách. **P.hallii** (N) je skalničkářům známé jméno. Tenké listy jsou úzké až 1:7, k vrcholu lodyhy se jejich délka zkracuje. Květy tmavě modré i v různých odstínech, uvnitř světlejší, 12x18, květů nebývá hodně. Nejkrásněji roste nad hranicí lesa, kde je více vlhka. Podle zkušeností jednoho našeho pěstitele se mu líbí vlhčí minitundra.

P.virgatus (S) však potřebuje horko a sucho Arizony či Nového Mexica. Slabší lodyhy jsou mírně pýřité, hustě olistěné. Listy (S) úzké, asi 1:10. Květy v bledších fialových odstínech, dolní cípy linkované.

Ssp.putus je nižší, květy bledší až bílé, ve výměnách semen se však neobjevuje.

Pro názornost jsem nakreslil listy některých druhů. V sekci AURATOR jsou rozličné a zajímavé tvary, ale v sekcích ANULARIUS a HABROANTHUS převažuje nespolehlivě rozlišitelná uniformita.

poznámka pro tiskárnu: přibližně sem umístít obrázek č.5

V tomto příspěvku jsem popsal 29 druhů ze 3 sekcí podrodu PENSTEMON, které pospolu obsahují na 90 členů. 23 druhů bylo nabízeno ve výměnách NARGS. Podle místa výskytu rostlin v přírodě by u nás bylo možno pěstovat bez větších problémů druhy ze severní a severozápadní části USA, konkrétně 5 druhů z Aurator, 3 z Anularius a 7 z Habroanthus. Skalničkáři by měli věnovat svou pozornost především těmto druhům. Naopak dobře zvažovat, zda je účelné shánět druhy, jež rostou převážně ve státech Arizona, Nové Mexico a Texas.

Myslím, že údaje k určení rostliny byly podány v dostatečné míře. I když závěr určování některého druhu na vašich skalkách vyzní tak, že rostlina není to, co je napsáno na jmenovce, bude to úspěšný výsledek.

Josef Schindler, Ostrava

Jsem víc netřesk nebo rozchodník ?

Tuto otázku by si mohly pokládat dva druhy rozchodníků, jejichž vzhled velmi připomíná příbuzný netřesk. Oba rody - rozchodník (Sedum)

a netřesk (*Sempervivum*) patří do čeledi tučnolistých (*Crassulaceae*). Rozchodníky obvykle tvoří lodyhy porostlé dužnatými listy, květy jsou na koncích lodyh. Netřesky tvoří růžice, z nichž po několika letech vyrůstá lodyha s květy. Po odkvětu rostlina hyne, když mezitím vytvořila několik dceřinných růžic. Takto by asi laik charakterizoval ve stručnosti rozdíl mezi těmito rody. Existují však odchylky od tohoto schématu. Dva rozchodníky - ***Sedum pilosum*** a ***Sedum sempervivoides*** se vzhledem i způsobem života netřeskům velmi podobají.

Sedum pilosum pochází z Malé Asie a Kavkazu. Tvoří malé bochánky složené z hustých až téměř kulovitých růžic. Ty jsou tvořeny masitými, chlupatými, čárkovitě kopisťovitými, tupě špičatými listy, které jsou tmavě zelené, na koncích často nahnědlé. Z růžic vyrůstá druhým nebo třetím rokem, vždy koncem jara, olistěná lodyha nesoucí hustý latnatý vrcholík složený ze 4-6 četných, růžově červených květů. Rostlina je vysoká pouhé 3 cm, v době květu 5-8 cm. Je vhodný do miniskalek, ale i do štěrbin nebo na kamenitá políčka ve skalkách. Miluje slunce, suší a chudší, dobře propustnou půdu. K vápníku je tolerantní, ale nevyžaduje ho. Množí se snadno výsevem semen, ve skalce se udržuje samovýsevem, plevelem se však nikdy nestane.

Sedum sempervivoides má stejný původ jako předchozí. Tvoří větší úhledné růžice z tučných, tupě špičatých, světle zelenošedých listů. Květenství je robustnější, může být až kolem 15 cm vysoké, složené z velkého množství nápadných svítivě červených květů, které se objevují o něco později než u *S. pilosum*, zpravidla na počátku léta. Rozkvétající rostlina je přiblížena na kresbě na straně 2. Způsob pěstování i množení je podobné druhu *S. pilosum*, jen rostlin ze samovýsevu nacházím ve skalce méně.

Oba tyto podivní, ale velice milí rozchodníci se staly trvalou součástí jednoho většího, k západu lehce skloněného kamenitého políčka na mé skalce, kde rostou společně s *Degenia velebitica*, *Cerastium alpinum* ssp. *lanatum*, *Geranium cinereum* var. *subcaulescens*, *Dracocephalum botryoides*, *Saponaria pulvinaris*, *Alyssum propinquum*, *Edraianthus graminifolius* ssp. *kitaibelii*, *Asperula gussoni* ap.

Mojmír Martan

PĚSTITELSKÉ PERLIČKY

* ***Nepeta phyllochlamis*** je platný název pro zajímavou rostlinu, která se tu a tam objevuje u našich pěstitelů. Doposud byla uváděna pod pracovním názvem ***Origanum* sp. 'CW 2245'**. Tento malý polokeřík z čeledi hluchavkovitých má celkem bezvýznamné malé růžové květy. Jeho krása spočívá v stříbřitém olistění. S pěstováním ještě není dostatek zkušeností, ve skalničkovém skleníku je bezproblémovou kytkou, ve skalce pár rostlin již přežilo zimu pod suchým krytem. Množí se snadno z řízků.

* ***Alyssum bornmuelleri*** je trpaslíkem mezi tařicemi. Rostliny tvoří stěsnané bochánky stříbrných lístků, květy světle žluté. Na příhodném stanovišti (všechny tařice milují slunce a kamenitou půdu) se někdy sama vysévá.

* ***Heuchera alpina* var. *rubra*** je trsnaná, asi 15 cm vysoká dlužicha s tmavozelenými listy a krémově bílými květy. Květní stonky jsou červené.

* **Eriogonum flavum var. piperi** je perfektní a nenáročná rostlina pro sucho a slunce. Tvoří 40 cm vysoké trsy, vrcholičnaté květenství je světle žlutobílé na dlouhých stvolech. Je složeno z hustých a téměř kulovitých květních hlávek o průměru až 3 cm.

MM

I N F O R M A C E Z K L U B U

ČLENSKÁ ZÁKLADNA A ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY

Během prvního půlroku 1999 nastaly tyto změny v členské základně:

K 1.1.1999 měl klub 221 členů.

K 30.6.1999 přibylo 15 nových členů.

Kromě těchto čeká na členství dalších 5 osob, které zapíšeme po obdržení členských příspěvků a přihlášky.

Bohužel nás tři členové opustili. Nemoc, stáří a dokonce smrt přicházejí neúprosně. Rozloučili jsme se s přít. Miroslavem Konvalinkou, Jaroslavem Skalníkem a Marií Čiernou.

Statistika vykazuje: 221 členů

- 3

218 členů

+ 15

k 30.6.1999 233 členů

Pro obnovu paměti připomínám: členské příspěvky se vybírají od září na příští kalendářní rok. Zdůrazňuji, že členské příspěvky na rok 2000 jsou zvýšeny na 90,- Kč. Mimobrněnským členům posílám v časopise složenkou. Levnější je posílat papírové peníze v obálce, riziko ztráty je minimální. Další příležitosti máte na burzách, cibulkové v září, skalničkové v dubnu a na výstavě v květnu.

Danuše Prokešová

DROBNÉ ZPRÁVY A INFORMACE

* Ve dnech 24.-26.září se 3 delegáti našeho klubu zúčastní Setkání skalničkařských klubů, které se letos koná na Slovensku v Nitře.

* Členské schůze se konají každý 1.čtvrtek v měsíci v 16.30, VČS v sobotu 22.1.2000, vše na Křenové 67.

* Účastníci výměny semen mají poslední možnost předat řádně vyčistěná a popsaná semena na listopadové členské schůzi.

* V prodejně MAVOPLAST na Minské třídě v Brně-Žabovřeskách (v kopci pod ústím ulice Klímovy) nabízejí bílou fólii vhodnou na jmenovky. Prodávají ji v rozměru 150x70 cm za 63 Kč.

* Uzávěrka příštího čísla Zpravodaje je 20. prosinec 1999, distribuce proběhne na VČS. Těším se na vaše články a připomínky.

MM

Kalendář akcí klubu v 2.pololetí 1999

2.9. 16.30 členská schůze a přednáška

18.-23.9. 9.00-18.00 prodejní výstava cibulovin

7.10. 16.30 členská schůze a přednáška

31.10. nejzazší termín odeslání semen do výměny

4.11. 16.30 členská schůze a přednáška, nejzazší termín předání semen do výměny

2.12. 16.30 členská schůze a přednáška

22.1.2000 9.00 výroční členská schůze

na poslední stránku umístit pozvánku na výstavu cibulovin

Neprodejný výtisk

pro své členy vydal v září 1999

Klub skalničkářů Brno

Připravil Ing.Mojmír Martan